

Učnina je bila že prejšnja leta sitna. da si drugih davkov za šolo ni bilo, vsaj izdatnih ne, sedaj pa, ko tirja dežela, okraj, srenja davka za šolo in to ne mal, v resnici skoraj ni prav, če se misli še na učnino. In vendar še pride tedaj do učnine. To ni vesela resnica in nas polni ona s tem večjo žalostjo, ker prihaja na vrh pri vpokojnini učiteljev, saj ne ugovarja zoper njo nihče, naj že sedi na strani konsevativcev ali liberalcev.

Listovi slovenskim mladeničem.

III.

Blizu Celja meseca aprila 1888.

O čemer mislim danes govoriti, to ni več slabost, — to je že več ko grda, neomikana, neumna navada.

Nekdo, tam daleč na tujem, je gledal svinje, ko so odpadke pobirale in glej, ravno tam so najraje iskale, koder človek s svojo golo ali obuto nogo ni rad stopil, boječ se trnja, ki bi ga še do nosa zbadlo. In glejte! Ta tujec je — fej! — dobil željo, te pametne, snažne živalice posnemati. Pobral je obgorel konec smodke in vrgel ga, ali v blato? Oj ne, med zobe.

Začelo se je tisto grdo čikanje, žvekanje. Poglejmo si jih, te blatne čikarje!

Stoji v družbi in se pogovarja z drugimi. Najedenkrat pa se spomni, da že četrt ure ni „grižljeja v ustih imel“; seže toraj v žep, če je kaj notri in če je prazen, prosi druge mladeniče ali može za čik. Vesel ga vtakne v znotranjo temo, kjer je stiskanje z zobmi.

Ubogi siromak ti! Glej ga, kako ga zob boli! K malu pa mu že lice oteče; napravi se mu znotranji tvor. Ne dolgo in odpre se ta ules.

Ako si, bralec, kaj lepega navajen, obrni se v stran, kajti tista tekoča gnojnica ni Bog vé, kako lepo videti, katera mu začne iznad brade izvirati.

Čikarji, če menite gnoj s tistim kompostom nadomestiti, lahko vam povem, da ga bote morali vsaj dvakrat, če ne trikrat, po nekod celo desetkrat več pripraviti, pa saj vem, da bi vam bilo vse mogoče. Tista tekočina, ki posebno otrokom iznad ust izvira, se vam studi, kaj ta, ki je desetkrat grja, pa ne? Oh, kam smo zašli! Sramotno se vam zdi, ako kdo betev sladkorja v usta vtakne; tisti odpadek je pa seveda tako neznansko lep.

Kar je pri tem najhuje, pa je to, da jih je vedno manj, ki bi ne čikali; saj se še med ženskami najdejo, katerim je tak založaj slajši, kakor kakega sladkača, bon-bona.

Pa kako lepo je gledati takega čikača! Glejte, kako ustnice stiska, na vsakej strani ustnic pa navzdol — lepo omita brada! Lica med čeljustmi

so lepo vpadena, suha, žilasta, pa kaj bi ne, saj potrebuje vse moči svojih lic, da izžveče in v sline prekuha suh založaj, ki se ne cedi vsa kokrat „medu in mleka“.

Zdaj še pa nekaj resnih besed.

Ti mladenič, ki si se navadil čikanja! Po-vej kakih dobičkov imaš s tem? Praviš, da je čikalec močnejši, kakor kak drug.

Verjemi, da je to grda laž. Poslušaj!

Močan mož se preopije, postane divji, vse razbije in zmlati; čez nekaj časa pa se strezni, pa slaboten postane; še tresti se začne. Je-li mu vino res tako moč podelilo?

Nikakor ne; ampak v divjosti svojej se ni zavedel svoje slabosti, tedaj, ko bi ga kdo ubil, on bi se ne bil zmenil za tó.

Ravno tako pa je z žvekanjem. Ti ne čutiš toliko slabosti svojih kit, ker so žile s tobačnim strupom zadržane, omrle in odrevenele. Zatoraj ne čutiš, kako se napenjaš in trudiš in zato se ti zdi, da si močnejši. Čuj, zakaj pa si potem, kadar ti čikov izmanjka, tako slab, vzdelan, truden?

No, vidiš! Morebiti bi se pa rad odvadil žvekanja? Nekateri mislijo, da to ni mogoče. O, mogoče je, pa še tako težko ni, kakor si misliš. Prosim te, iz ljubezni do tebe, — ti pa se, iz ljubezni do sam sebe, odvadi. Trdno skleni: Nikdar več!

Ako poželiš še čika, zapoj ali zažvižgaj si, pa ne boš čutil potrebe žvekanja več.

Koliko bo ta list pomagal, znam; pa vest mi veleva svariti.

Ti pa deček mlad, ki ti še srce in okus nista pokvarjena, ne vzgleduj se pri takih in skleni nikdar tobaka pokusiti! Trdna volja vse premaga! Najbolji uspeh želi Tvoj prijatelj

Častilko.

Gospodarske stvari.

Žrebeta in njih paša.

Odkar se pečamo v večji meri s konjerejo, učimo se marsičesa in izpoznavamo, kaj da stori v njej dobro in kaj da je konjereji bolj na škodo, kakor h koristi. V prvi vrsti nam je tu izreči, da konju, dokler še raste, ne ljubi stanje v hlevu. On mora ven na prosto, na pašo. Ako se mu to zabranjuje, ne postane nikoli ne tako krepke, ne tako lepe vzrasti, kakor bi to lahko vsled svoje narave.

Treba boče torej sopet seči nazaj ter narajati pašnikov, toda taci, ki se jim reče po pravici, da so pašniki. C. kr. minister za poljedelstvo na Dunaji uvideva to potrebo ter daje vsako leto neko svoto denarja za to, da se napravi na pravih mestih nekaj pašnikov za žrebete. S tem misli, da se pokaže konjerejcem očividno, kaka razlika da je pri žrebetih, ako

se držé v hlevih ali pa se izpusté v pravem času na pašo, v vrtové za žrebeta.

Ker se ta stvar ne dožene že v enem letu, za to daje g. minister delj časa, več let ono svoto za take vrtové. Kolikor vemo sedaj, misli se, da je zadosti, če se daje za vrt podpore 50 do 100 gld. Število tacih vrtov še sicer ni gotovo, toda pri nas se napravi tak vrt v 3. in 4. okraji za konjerejo. Tu pa se napravi najprej vrt za žrebeta v Ljutomerskem okraji in potlej v Ptujskem. V prvem okraji se vzreajo najzlahtniši, v zadnjem pa najbolj trpežni konji. Zlahtni konj mara pa najmanj za hlev, za vzrejo pri jaslilih.

Graško društvo za konjerejo meni, da bode za prvo zadosti, če se napravi pri nas čvetero vrtov, pri Ljutomeru, pri Ptui, pri Feldbachu in pa pri Celji. Podpora je sicer iz drž. kase le majhna in z njo se more vzdržati le kak vrt, ne pa dvorec za žrebeta. Za dvorec bilo bi se vé, da treba veliko več denarja, pa tudi večje težave bi bile in torej bi se težko z njim začelo. Drugače je pri vrtovih. Va-nje prižene vsak gospodar v jutro žrebe, zvečer pa pride zopet po-nj.

Država tedaj začenja ter ponuja roko konjerejcem; tem bode pa treba seči va-njo in storiti, kar ona terja od njih. Najbolje bi pač bilo, ko bi se društva konjerejcev napravila ter bi ona celo stvar vzela v svojo skrb, toda, kakor je podoba, ni upanja, da vživé taka društva. Tedaj pa bode najbolje, če ne odbijejo posestniki tistih krajev, v katerih se bode vrt delal, ponudbe.

Brez stroškov se ne vstvari tak vrt, pa tudi sam vrt še ne zadostuje, ampak kdor hoče svoje žrebe spraviti v tak vrt, njemu bode skrbeti, da dobi njegovo žrebe čez den dovolj krme in da ima postrežbo. Za zadnjo računi se 1 ali 2 gld. na vsak mesec, za prvo pa 2 vagana ovsa, 125 kil sena in 65 kil nastelje.

V vrtu pa bode vse poskrbljeno, česar je žrebetu treba. Krme se mu daje v pravem času in v pravi meri, skrbi se za to, da se žrebe lahko in redno pregiblje in ako nastane potreba, tudi zdravnik bode k redu, da se odstrani bolezen, če se loti žrebeta.

Na tak način misli omenjeno društvo, da bode mogoče že letos začeti s tacimi vrtovi. V ta namen bode dne 29. aprila v Feldbachu zbor konjerejcev in društvo upa, da se izrečejo vsi tamošnji posestniki za vrt. Ne vemo, če misli društvo tudi pri nas že letos začeti z vrtovi, toda upamo, da to stori. Če tedaj skliče, naj že bode v Ljutomeru, na Ptui ali v Celji enak zbor, kakor v Feldbachu, naj ne zamudijo naši konjerejci tega zbora!

Sadno drevje.

Kdor si kupi sadno drevje, njemu se iz-

godi rado, da ga dobi v roke, ko je že skoraj vse suho ali vsaj ne vé več človek, je-li še v njih življenja ali ne. Tako drevje ni za to, da ga vsadimo koj na mesto, kjer bi ga radi imeli, kajti čisto lahko je mogoče, da bi bil ves trud zastonj, ker je drevo ali že suho ali pa bi se gotovo, če ga vsadimo, kakor navadno, na svoje mesto, posušilo.

Tako drevje naj se položi v jamo, ki je 30 do 50 cm. globoka in še ravno kar izkopana. Va-njo se položi drevje po dolgem, drugo pri drugem, na to pa se zasiplje jama s svežo prstjo. Ako je vreme suho in je že tudi prst suha, mora se prst politi. Nekaj dni naj leži drevje za tem v jami; če še je le kaj življenja v drevju, rešimo tako drevje. Če ima drevce sopet gladko kožo, vsadi se na svoje mesto ter obveže s slamo. Le-ta pa se oblije večkrat, da ne postane solnce drevescu nevarno.

Sejmovi. Dne 20. aprila v Št. Ilji pri Turjaku. Dne 21. aprila pri sv. Petru pri sv. Gorah. Dne 22. aprila v Kleku pri Radgoni. Dne 23. aprila v Apačah, v Ivniku, pri sv. Jurji na Pesnici, na Ptui, in v Slivnici. Dne 24. aprila pri sv. Jurji na juž. žel. in v Mozirji. Dne 25. aprila v Dobovi, pri sv. Jurji na Ščavnici, pri sv. Jurji pod Taborom, v Gotovljah, v Kostivnici in v Vuzenici. Dne 26. aprila v Orešji.

Dopisi.

Iz Maribora. (Naša mestna hranilnica.) Naša mestna hranilnica ali šparkasa je videti Slovencem silno sovražna. Dokaz temu je pa sledeče: „Slovenska matica“ v Ljubljani ima ali bolje imela je pri tej hranilnici nekaj denarja vloženega. Vprašala je letos, se vé, da s slovenskim dopisom, na koliko je že ta njeni denar narastel? Človek bi mislil, da tako vprašanje v slov. jeziku vendar še ni greh zoper nemškega sv. Duha, kateri pa še mnogim „Nemcem“ ni dokaj pameti razsvetil, in da bo denaren zavod, kakor je Mariborska hranilnica, na tako vprašanje pošteno in stvarno odgovoril. No in kaj mislite, kak odgovor so gg. pri tej nemškej hranilnici dali „Slovenskej matici“? Odrezali so se rekoč: da se na nemške, t. j. na slovenske dopise ne odgovarja. Da so jim Slovenci, slovenski kmetje nosili denar, s katerim se je Mariborska hranilnica obogatala, za to so jim Slovenci bili dobri, sedaj pa Slovencev in slovenskega jezika več ne morejo prenesti. Kaj se naj učimo iz tega? Pustimo Slovenci hranilnice ali šparkase, katere nas ne morejo živih videti! Kdor ima denar, nesi ga v posojilnice; saj imamo hvala Bogu posojilnic lep broj, in denar je pri njih tako in še bolj varen, kakor ravno pri hranilnicah; pri